

SZERKESZTŐI IRODA:

Békéscsaba 21. szám. (Postaépület) hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Vidékre postán, vagy helyben hához hordva
Egy évre . . . 16 frt. Negyedévre . . . 4 frt.
Hétre . . . 8 frt. Egy hónap helyben . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepeket követő napokon.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvár, Belkőzp-utca 38. szám.

HIRDETESI DIJAK.

Egy centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyilttéri cikkek

garmond sora után 20 kr. Hízetendő.

Polgári házasság.

Végre egy igazán szabadelvű, feltehetőleg szükséges reform, melynek már az érzi a szükségét ország-szerte mindenki. Több lap azt újságolja, hogy a kormány már készen van a polgári házasságra vonatkozó törvényjavaslatot a következő parlamenti ciklusban leteszi a törvényhozás asztalára. Ha emlékeztetünk nem csak, a miniszter: Trefort is megemlítette valamelyik nyilvános enuncziációjában az intézmény szükségességét, s azt olyan elhatározást jelezte, mint a melynek megvalósulása a legközelebb megnyitja országgyűlés tovább már nem odázható teendő közé sorolandó.

Főszéles elmefuttatás volna most állítani, ha a polgári házasság üdvös, szükséges és politikailag célszerű műveltség fejtegetnők, főszéles már csak azért, mert a művelt Nyugat ékesen-műveltség példái minden fejtegetésnél ékesen-műveltség bizonyítanak az intézmény mellett. Amerika, Francia-, Angolország és Belgium, valamint Olaszország, Ausztria, amely országokban már hosszú idő óta meg van honosítva ez az intézmény, hol egy, hol más formában, működnek amellett, hogy a házassági intézmény rendezése az állami törvényhozás útján minő üdvös gyümölcsöket teremtet.

A polgári házasság intézményének mindenütt számos ellensége volt, különösen a hitfelekezetek dogmákba kapcsolódó orthodox papságának egy része, s lesz ellensége bizonyára nálunk is. De mindenütt, ahol csak meghonosították az intézményt, a következők megmutatták, hogy sem a stola, sem a vallásosság, sem az erkölcs, élet szempontjából nem volt igazuk az intézmény ellenének.

Nem, mert a polgári házasság nem idegeníti el a hivatást az egyháztól, nem teszi őket vallástalanokká, meg éppen erkölcsienekké, a házassági frigy erkölcsi tisztaságát sem rontja meg, mert az, hogy valamely házaspár a polgármester előtt köti meg frigyét, hogy a házasság feltételeit az állami törvényhozó szabja meg, — hogy az állam, csak az ő közegei előtt megkötött és a polgári anyakönyvbe bevezetett házassági frigyét ismeri el törvényesnek, — mindez, sem erkölcsilemből nem tette meg, sehol a házasságot, sem a hivatást nem riasztotta vissza attól, hogy frigyekre az egyház áldását is ki ne kéri.

Egyesegyedül egyet érint a polgári házasság: a dogmát. Igenis, azt

lehetetlenné teszi, hogy p. o. a katolikus egyház klerusa mereven keresztül vigye azt a tilalmát, hogy keresztény és nem keresztény egymással házassági frigyre lépjen, vagy hogy az egyszerű már érvényesen megkötött házasság felbontathatatlann legyen. Nő de az ilyenforma dogmákat a civilizáció már rég a lomtárba dobta, éppen úgy, mint az összes keresztény egyházak azon dogmáját, mely a keresztény és nem-keresztény (zsidó vagy pogány) közötti házassági frigyét főbenjáró bűnnek tekint.

A kötelező polgári házasság nem érinti a házassági intézmény vallásos oldalát, a mennyiben a házasságok egybekelését tisztán polgári ténynek tekint, de egyáltalában nem gátolja azt, hogy az egybekelés az egyház áldása által mintegy vallásos szankciózt nyerjen.

Az állam a házassági tény vallásos oldalát az egybekelő felek lelkiismeretére bízván, a maga részéről csak is a házasság polgári részére fektet súlyt, a mennyiben csakis e ténynek kötelezővé tétele által szabályozhatók egyöntetűen és egybehangzó elvek szerint a házassági intézményből folyó jogok és kötelezettségek, csakis annak dekretálása nyújthat biztos és megtámadhatatlan alapot a házasság érvényének megítélésénél, csakis ezen intézmény mellett képzeltető a házassági anyakönyvek az állam céljainak megfelelő vezetése.

Mindezeket felül a polgári házasság intézményének nagy és üdvös szerep jut különösen nálunk, Magyarországon, a nemzeti izmosodás és önszerveződés nagy feladatában. Ha más ok nem volna, ez az egy elég arra, hogy hosszánál advöljünk e reformot!

Most tehát megmutathatja a „szabadelvű” párt és kormánya, hogy valóban szabadelvű és nemcsak névleg; mert az a helyzet, mely az egyéni szabadságot az állampolgárok egyik legfontosabb emberi hivatásuk: a család-alapítás gyakorlásában sőt idek elavult dogmáinak békóiba szorítja, már valóban tarthatatlan és legnagyobb gunya az egyéni szabadságnak s az igazi liberalizmusnak.

Hanem azért mi, bármekkora hatalommal rendelkezünk is a Tisza-kormány s bármilyen engedelmes parlamenti többség áll oldala mellett, nagyon támaszkodunk abban, hogy ez a párt és ez a kormány nyelbe fusse e reformot. Hiszen lett volna és volt ed-

dig is, 12 hosszú esztendő alatt, elég hatalmuk ilyen és hasonló szabadelvű reformokra; s ugyan bizonyán hányat létesítettek?

X.

Politikai hírek.

A király születésnapja. Ferencz József királyunk születésnapjának megünneplésére a német császárnál Babelsbergben nagy díszes ebéd lesz, melyre az osztrák-magyar nagykövetség összes tagjai hivatalosak.

A keleti vasutak kiépülése és Magyarország. A „Revue de l'Orient” értesülése szerint a magyar kormány ernyedetlenül faradozik azon, hogy a szerb és török vasutak közti csatlakozási vonal átadását a forgalomnak lehetőleg sürgesse. Hivatalosan a forgalom még nem nyit meg, mert a török kormány alhatatosan ragaszkodik ahhoz az állásponthoz, hogy vajna-tiszközi és a piro-sophia-vakareli vonal egyidejűleg nyitassék meg; s azért a vonatok Vranjától Uszkubig már járnak és a legközelebbi napokban az egyenes forgalom Belgrádtól Szalonikig bizonyos rendszeres jellegű fogóitani. A magyar kormány nagy figyelmet fordít e kérdésre, a Balkán-félszigeten létező nagy gazdasági evolúciót igen behatóan akarja tanulmányozni és ezért a Balkán-félsziget fő helyein magyar vasuti képviselőket fog rendszeresíteni, melyek hivatalos lesznek a kelet-európai gazdasági viszonyokat a magyar állam által követendő tarifapolitika szempontjából tanulmányozni.

Kereskedelmi szerződések. A Franciaországgal és Ausztriával Magyarország megújítandó kereskedelmi szerződés tárgyalás a tanácskozáskor megkezdésére irányuló előkészítő lépéseket már legközelebb megteszik. Elma és Luzati olasz kúldöttek a tárgyalás legközelebb Párisba, illetőleg Bécsbe utaznak, s egyes félhivatalos lapok közléseivel szemben, melyek szerint itt egyszerűen csak tanulmányutról van szó, biztosra veszik, hogy ez utazás célja nem más, mint hogy Olaszország és Franciaország, másrészt pedig Olaszország és Ausztria-Magyarország közt a tárgyalások alapjaira vonatkozólag megállapodást létesítsenek. Az Ausztria-Magyarországgal megújítandó kereskedelmi szerződés tárgyalás a tanácskozáskor október havában kezdik meg.

Külföld rovata.

Bolgár trónválság.

A Nordd. Allg. Zeitung a következőket írja: A Tirnovából érkező távirati tudósítások szerint Koburg herceg augusztus 14-én esküt tett az alkotmányra és proklamációt adott ki, melyben magát Isten kegyelméből fejedelemeinek nevezi, a bolgárokhoz mint önálló és szabad nemzetéhez szól, továbbá kijelenti, hogy a nagy díszes bolgár császár trónját elfoglalta, és végül a szabad és független Bulgáriát életti. A ha-

talmakról és a szultánról a kiáltványban egy szó sem foglaltatik. A kiáltvány teljes szövege továbbá azon lázatot juttatja érvényre, mintha Bulgária ezuttal mintegy függetlenné nyilvánítottatnék.

A hercegnék elutazása Bulgáriába és az, hogy a kormányzat átvette, már magában véve is sérti a berlini szerződés 3. cikkét. Ha a távirati tudósítások egészben véve valóknak bizonyulnának, úgy a szerződési jog súlyos megsértése forogna fenn, a mit Németország politikája azonban nem hagyhatna egyszerűen jóvá. Tekintettel arra, hogy immár a harmadik nyár ez, melynek folyamán a Bulgáriában történő jogellenes események által, a nyugalom és a békekeltések, melyeknek megőrzése a nagyhatalmaknak annyira szívón fekszik, megzavarásnak; a bolgár nép és vezetői semmiképpen sem számíthatnak most már azon hatalmak rokonszenvére, melyek a béke fenntartásának érdekében működnek.

S. öfából távirják aug. 16-rol.

A helyőrségül iderendelt 13 gyalogezred, az összes hivatalnokok és méltóságok letették tegnap reggel az esküt. Az eskütelés után Ferdinánd fejedelmét által kibocsátott manifestum a legjobb benyomást kelti. A hangulat lényegesen emelkedett.

Az előbbi minisztérium visszalépett. Hir szerint az elnökséget Stambulov kapja meg; a többi miniszterek megmaradnak, kivéve a hadügyminisztert, ki Mulukov által fog helyettesíteni. Differenciák vannak még az iránt, hogy Stoilov vegye-e át a külügyi tárczát. Valószínű azonban, hogy ezt Nacsevis tartja meg a Stoilov a pénzügyi tárczát vállalja el.

Oroszok és francziák.

Clemenceau Kustice-e a Nord cikkéről szólva, ezeket mondja: Legforróbb óhajunknak kell lennie, hogy Oroszország megváltozzék s oly intézményekre tegyen szert, mint képviselői rendszer és sajtószabadság. Véleményünk szerint az oroszországgal való szövetségek a szó igazi értelmében ez az első feltétele. Ettől még messze vagyunk. De ez még nem ok arra, hogy azt mondjuk, hogy szükség esetén nem támaszkodunk az orosz kormányra úgy is, amilyen most. Nem vagyunk oly gödösek, mint az orosz állami kanzellária, mely eleve viszályt szít a radikális támogatását, melyet egyébként még föl sem ajánlottak neki. Biztosak vagyunk abban, hogy ha Oroszország veszélyben forogna, egyetlen orosz sem gondolkoznék azon, hogy vajjon a köztársaság kormánya az opportunisták vagy radikálisok kezében van-e.

Oláh néptanítók.

Petrozsény, aug. 16.

A hunyadmegyei görögkeleti felekezet néptanítóit f. hó 14. 15. és 16-án tartották meg évi közgyűlésüket Petrozsényben. Az egyetelnöke Papu János főesperes Déváról. A gyűlés tanácskozási nyelve a román.

Tehát oláh pópák és dászkelek tanácskoznak nemzeti tanügyükről; minden szavuk egy jalkiáltás nemzeti nyelvünk elnyomása fölött, a magyarok az ázsiai barbarok ellen; legalább így képzele magának az, ki csak néha is közébe veszi a Gazetta és Tribuna nacionalis újságokat, szerettem volna ha e lapok saját tudósítót küldenek e gyűlésre, mert Diogenes lámpájával sem fedeztek volna fel egy békétlenkedő nacionalistát sem. Vagy talán azt mondanák: igen, mert nem mertek hisz ott volt az egész közigazgatási apparátus s a zsandárok szuronyai is ott lehetnek valahol a bókorbán. Ott volt igaz a gyűlés megnyitására a főszolgabíró, körgyűző és segédje de inkább tisztességből a szíves meghívásnak engedve, de aztán dolgozhok láttak, beszélhetett mindenki zive sугallata szerint. Megbeszéltek a saját egyleti ügyeiket, egyik tanító minta leozték olvasott fel az óra ismertetéséről, másik a faiskolákról értekezett, harmadik a hanyag iskolabjárás okait f-jtegette, előadta saját nézeteit annak orvoslásáról. Simsián hátszegi tanító pedig apró családi képekben tüntette fel a rossz házi nevelés szomorú következményeit.

E kis történetek érdemesek arra, hogy kinyomassák s a Jókönyvek példáján a falusi nép között minél inkább elterjeszszék. Csorán branyicskai tanító a földrajz módszeres tanítását ismertette a III-ik osztály tananyagát tartva szem előtt.

Az előadók nézeteit a tagok bírálat alá fogták s megjegyzéseikből azon meggyőződést merítették, hogy figyelemmel és odaadással igyekeznek iskoláikban is feladatuknak megfelelni. A földrajznál egyik hírlapíró tanító azon megjegyzést tette, hogy a községfejűt jövőre ne bíró s a járás fejét ne szolgabíró, hanem új névvel jelölve tanítsák és az elnök rögtön félbe szakította, figyelmeztetvén, hogy e tárgyban az országos községi törvény az irányadó s attól eltérni nem szabad, sőt az elnevezéseket okvetetlen magyarul is meg kell tanítani.

A gyűlés egész befolyása minket magyarokat is meggyőzött arról, hogy az emberek jó úton járnak s népük boldogságát és jólétét mivel sem mozdítják inkább elő, mintha az ifjú nemzedéket értelmes és munkás polgárává nevelik a hasznának.

A gondnokság helyesen otelekedett, midőn az állami iskola tantermet tanácskozássuk helyéül átengedte.

Sz. P.

A kolozsvári vízvezetékéről.

(Folytatás.)

Egy hamar összehívott közgyűlés egyhangulag, a jobb érzés diadalának megnyugtató tudatával kimondta: miszerint azelőtti határozatát főtartja, a vízvezeték közbe-

AZ „ELLENZÉK” TARCÁJA.

1887. augusztus 18.

Egy chinai színház.

(Eredeti tudósítás.)

Canton, főváros Quang-Tungból, jun. 28.

Ha az utazó Cantonban a Siu-Tai-Kai-utca (a név kiejtése egy kisse érdekes próba teszi a nyelv-izmekat) sétára indul, minden európaire nézve tanácsos, hogy ke-nyesen erős, vastag bot legyen; enélkül bá-nyesen előre halolnia.

A kősi és gyalogjárókat a bábászok kínai tartják elfoglalva, kik mindnyájan kíváncsi törekessének az óriási színpadokat, melyek minden lépten-nyomon kívánnak fű-pestre.

A haladónak erősen kell hadonászni, hogy közbevignia, ha mint egy új Win-litied, utat akar magának köztük csinálni. A chinaiak ugyanis, mintegy odaszó-va bámulják a lepedonyi színi plakátot, melyek a színház illető esti előadásán mit nem látott és hallott művészi produkciókat a élvezeteket ígérnek.

A chinai színházakban mindent ad-ak elő: szomorujátékok, néző és vigjáté-kok, rendszerint történelmi háttérrel. E címek már annyiszor le voltak írva, hogy in-utal kevésbé ezekkel, mint inkább a minálilagató chinai közönséggel óhajtok töl-tessebben foglalkozni.

A ki az említett utcán előhalad, — mikhamar eléri Canton legnagyobb szin-

házát. A bejáratnál balra vannak elhelye-ze a pénztárak, holott mintegy 40 pénztá-ros foglalkozik, kik vasrácsokat mögött ül-nek, s többnyire oly kinézetűek, mikép az ember gyakran kísértetbe jó, azt képzelné, hogy — állatseregletben van. Minden pénztá-ros előtt egy nagy kosár áll; ebbe hány-ja az apró pénzt, melyet belépti jeggyel fi-zetnek. A belépő díj szűzötven „cash”. A cash rézpénz, melyből 1200 darab tesz egy dolárt, e rézpénznek közepükön ki vannak lyukasztva, melyeket madzagra fűzve, mint egy olvasót, — hordják a chinaiak nya-lyukban.

Ha sikerült belépti jegyet váltanunk, a többiekkel együtt túlhaladunk a főlep-ősen, s csakhamar a roppant terjedelmű né-zőtérre találjuk magunkat, a tulajdonképe-ni „földszinten,” mely legkevesebb 3000 fő-nyi közönséget képes befogadni.

A helyek nincsenek számozva, s mi-után itt is uralkodik az a derék szokás, hogy sokkal több jegyet adnak el, mint a mennyi hely van; s a későbbben jövőknek valóságos harcot kell folytatniuk, ha hely-hez akarnak jutni.

A helyek egyébként eléggé kényelme-sek, s minden ülés alatt van egy kis fűk a cipők számára, miután Chinában az az üd-ös szokás divatozik, hogy a színházban a közönség lezuhaz a csizmáit.

A chinai különben a színházban egé-ssen otthonosnak érzi magát. Kényelme-be helyezkedik, s csaknem az egész előadás alatt can amore — alszik és horkol.

A karzat a gyermekek nézőhelye, kik

jókora lármát csapnak, s gyakran orditoz-ssakkal az előadást is megakasztják.

A színházban a közönség dohányzik, s az eléggé jó szellőztetés dacára a nézőtér-ten utálatos bűz és fullasztó légkör urál-kodik.

A színpad roppant nagy, s ezen van a zenekar is elhelyezve. A nézők magok is, illetve a publikum azon része, mely a szin-házat nem alvási cselebből, hanem művészi érdek és kíváncsiságból látogatja; előadás közben gyakran elhagyják a nézőtér, s a színpadra mennek, hogy ott a chinai szin-művészet csodáit közvetlen közelből szem-léljék.

A muzsák a csarnokaiban az előadá-sok rendszerint délután 2 órakor kezdő-dnek, s éjtéljé tartanak. Előadásra szabá-ly szerint csak 1 darab kerül, melynek tár-gya a Krisztus születését megelőző száza-dokból van véve. Vannak drámák, melyek-nél előadás 10—12 napig foly, úgy, hogy hogy az ember nem tudja: a színművésze-ken szánakozók-e inkább, vagy a néző kö-zönségen. Az idegenre, ki a chinai nyelvet tökéletesen nem érti, ezek a színi előadá-sok rendkívül kellemetlen benyomást gya-korolnak.

A színészek öltözete a színpadon ép oly izléstelen, mint illetlen; a zene pokoli zajt csinál, s főleg e minden dallamosságot nélkülöző zagyalék zene az, mi az európai a chinai színházak látogatásától legjobban elriasztja.

Magok a chinaiak pedig nem ismer-nek igazán semmit, mint e színházi elő-

adások. A színészek tarkabarka öltözékai, élénk arójátékaik, undorító tagcsamitások, s a színpadon véghezvitt ügyeléseik a leg-kiűzőbb tetszésnyilatkozatokat idézik elő, s a nézők, kik akkor esetleg a színpadon van-nak, rendszeren magok is részt vesznek az üt-legetésben, s ők gajdolnak, ujonganak han-gosabban.

A nézőtérben e közben a narancsárusok járnak körös-körül, majd jönnek a jegy-szedők, s kéri a belépti jegyeket a chinai publikum kiveri a pipáit, s kelletlenül bö-vebben produkálja az idegen európai előtt, hogyan szoktak chinában krákogni, és kö-pködni. Nemely chinai ifjonek a padokra mászik, hogy a színházi lámpáknál gyűjt-son pipára, hében Korban a pipaszikra va-lamelyik békés chinézer kopaszra borotvált fejére esik, a mire a nézőtérben is elkezdő-dik a püflegelés.

A szundikálók felriadnak, a nők si-valkodnak, a gyermekek nyiharásznak, s színészek pauzálnak, s szépen lecsücsülnek, míg végre nagy sokára megérkezik a — policzaj.

A rendőrség pedig rendszeren azzal kez-di meg hivatalos működését, hogy vastag korbácsával mindemeleltől a színpadról űzi le az oda tolazkodott publikumot, aztán a nézők közé rohan, s ott folytatja kénye-kedve szerint a püfölést. E közben a zene-kar pokoli lármát csinál, s a gyermekek el-kezdenek orditozni, mintha egy új betlehe-mi gyermek üldöklés vette volna kezdetét.

Egy ily érdekesen zajos felvonás köz-ti epizod után aztán beáll a nyugalom. A

színészek theát isznak s rágyujtanak; pub-licum lassankint lecsücsül, s mintegy fél óra múlva folytatódik az előadás, mignem éjfél tájban véget ér.

Az előadás után meg beletelik vagy két óra, míg a színház teljesen kiürül, mert a néző-közönség legnagyobb része időköz-ben, pipával szájában elaludt, és a pénztá-rosok, jegyeszedők, s egyéb színházi szol-gák most azzal vannak elfoglalva, hogy az elszunyadtakat felköltse, vagy ha az nem sikerül, őket az utózára kidobják.

Ez aztán a legnagyobb műlévezet. Hogy az éfelében igazi gyönyörűségét ta-tálja az ember, valódi „chinézernek” kell lennie.

Reichel Imre.

Diána fegyelme.

A „Dora” szerzőjétől.

Az „Ellenzék” számára fordította: Amica.

XLVI.

(Folytatás.)

75

— Gyönyörű esténk van Diána, mon-dá a férje.

Diána szerenésen volt, s a körülte-lező természet szépsége csak növelte fájdá-lmát. Diána nem méltatta férjét válasza-ra s álmodozásába merült, melybe átengedte volt magát.

— Hol van Schafto kisasszony? kérde Lord Clanronald. Hadd élvezzünk egy kis zenét. Szeretnék a szél zugásánál valami vi-dámabbat hallani.

— En megkeresem Schafto kisasszonyt, s felkérém, hogy énekeljen valamit, mondá

építésében örömet részt vesz, mint a melyből a városra nagy haszon hárul, s a leveleztő osztonát a saját költségén építi meg 20 ezer forinttal az egyetem részére; mert még látszatát sem kívánja megengedni annak, hogy Kolozsvár nem dédelgeti tőle kitalálható előszeretettel az egyetemet.

De hát honnan keletkezett — ezt kérde valaki — az az előbbi aberratio?

Az a lealacsonyító tény, azon áramlat sodrában történt meg, melyet a társadalmi readat lopatkókkal megemlítő Bokros Elek vezetett. Indoka pedig az volt: hogy a tevékeny polgármesterek dr. Haller Károlynak, a kinek tagadhatatlan érdeméről azonban fölgyeztünk, hogy bár némelykor kissé túlhajtott büszséggel állt ott elhírtelenkedett valamely részletet, de nagyan és egészen igen sokat lendített a város előhaladásán; az ő műve a tencsintéri kert, 6 vité a létesítés stádiumaig a közbiztonság, a hozzáfogás pontjait vezette előre a vashid építését, megkezdett a fővárosi templomkörüli ronda épületek lebontását, csaknem hozzá fogtak a nagy katonai lakanyák és kórház építéséhez s több effélék, melyeknek azonban rögtön nyakát szegte az ő méltatlan bukása; tehát ennek az élénk, tennivaló és képes polgármesternek pusztulnia kellett. Előzetett épen azon klikk által, a mely belőle polgármestert csinált.

Amióta ugyanis a teljes mértékben önálló polgármester Simon Elek elhunyt, néhány ember a közügyek szeretetének álarcza alatt saját és uszállyhordozói részére kiaknázandók a helyzetet összetartásunk segítségével annyira uralták s uralkák a helyzetet, hogy a koronkénti restaurációk alkalmával nemcsak kevés kivétellel az egész tisztikart hanem a mindenki polgármestereket is ők adták Kolozsvárnak.

Annymra mentek, hogy némelyiktől reversálták vettek arról, hogy csak addig fog polgármesteri székében maradni, ameddig ők megengedik s mikor ők parancsolni fogják azonnal leköszön, ami meg is történt. Haller Károlyt is ezek az urak támogatták és segítettek bele a polgármesteri székbe; de alig egy év múlva, midőn láták, hogy dr. Haller Károly a magálában is tud járni, több újítást, nagyobb műveleteket keresztül viz az ők előleges utasítások kikérése nélkül vagy éppen annak ellenére, föltámadt bennük a dicsőségért való féltékenység s rástították, hogy pazarságot követ el, s midőn dr. Haller K. meg levén győződve miszerint ő a város javára működik azon urak utasításait nem vette tekintetbe: kimondták rá a peresítést; s addig mentek hogy fegyelmi eljárás megindítását tették kiltatásba ellene, ha vissza nem lép a jelöltségtől.

Persze a fegyelmi eljárásból kiltint volna Haller ártatlansága, de addig már túl lettünk volna a választáson, melyre dr. Haller mint fegyelmi kereset alatt álló, nem lett volna jelölhető. Nekik olyan polgármester kellett, akit minden tekintetben ők vezessenek és vele a várost.

Ezt azon különben érthetetlen események megmagyarázása végett írjuk meg, melyet a vízvezetékülről fennebb elmondunk s melyhez hasonló több is történt azon időben. Ugyanis: a piaci templomkörüli épületet már megkezdett lebontását s az építést megállították, pedig a szerződés kész volt, aláírva minden érdekeltet által, az ügy ismételve helybenhagyva a helyi miniszter által; most ott meredeznek a megkezdett romok az ég felé; a város pénzátára pedig aligha meg nem keserüli a komédiát, mert az ekkézés a szerződés alapján áll s az elvesztett házbereket követelni fogja. Így jár el a klikk a város hasznára! Egy két-százszáz törlesztési kölcsön felvétele, a teljes bevételek pontján állott; a szerződés közjegyző előtt aláírva, csak a pénzt kel-

lett volna fölvenni. Ekkor azonban a már végkép járszalagon vezetett kommunális kimondta: nem kellett kölcsön.

Képzeli, hogy a kölcsönadó bank nem tudta elgondolni hany esztendőss gyerekkel elegyedhetett ő ügylőbe? Mert felnőtt emberek ilyen nem szoktak csinálni, vagy nem józan ésszel, vagy nem tiszta szándékkal. A kölcsönre pedig egész szükség van, mert most már mindazok a dolgok, melyeket ezen összeggel kereszttől kellene vinni, adgreas calendas elodázva vannak. A vashid építését, mely már azóta tán késésbe is esett, megakasztották; pedig a rozszant nagy fahid mindennap megtagadhatja a szolgáltatást, amikor a város elzárva marad a vasutól. Ilyen a klikk providenciája!

Többet nem hozunk föl mert elég ennyi a dolgok menete titkos indokainak megismerésére.

Abban a zavarban melyben dr. Haller polgármester abban az időben volt, állása s jó hírnevének veszélyeztetésétől való félelmében, napjai megszámolására tudatában esed-e ha lázas sietséget fejtett ki megkezdett művei közül minél többnek bevégeztesse érdekében? Tudta hogy a szél azért fúj, hogy elspörje műveit, azokkal együtt őt magát, hogy bebizonyítsák, miszerint azok azért nem voltak jók, mert a Haller Károly idejében keletkeztek!

E sietségében a vízvezeték magas vizaratójánál két már most helyrehozhatatlan hibát követett el. Az épülő viztartó igen alacsonyan fekszik, ahonnan nem képes megadni azt a fokát a víznyomásnak, mely szükséges volna arra, hogy a víz a város magasabb részeibe is eljusson egyfelől; másfelől pedig ingatag, süllyedő, csuszamlós hegyoldalra van építve. Minthogy ellenesei s egyzersimind a vízvezetéknek ellenségei mindig a legtesztetesebb s a legérősebbnek látszó argumentummal, a pénz nemlétevel ostromolták: azon körülmény által vezettetett félre, hogy az a hely, ahová a viztartó most épül, az egyetem tulajdona lévén, azért pénz nem kell kiadni; de ha feljebb vették volna számára alkalmas — elég magas és nem csuszamlós — helyet, azért 1—2 vagy legfeljebb 3 ezer forinttal szaporodott volna a vízvezeték költsége.

Tehát hogy még e csekélység se legyen szálla az ellenzők szemében a közoktatási miniszter szakértőinek a rosszabb de ingeny helyet ajánlotta, melyet azok megbecsülhetetlen könnyelműséggel elfogadtak, mert az egyetemi épületeknek azon a helyen is elég magassan van a viztartó. Mit törődtek ők a város érdekével, ha maga a polgármester sem törődött? Pedig, miután ez nem értett hozzá, ők pedig értettek: a hiba egyedül rájuk nehezedik a felelősség teljes mértékében. Pedig az állandó vízvezetékbi bizottság és a közgyűlés határozatában épen nincs az a hely a viztartó elhelyezésére kizárólag megjelölve, hanem a jegyzékönyvekben az áll: hogy a viztartó a kórház telkére vagy más alkalmas helyre állítandó.

Tanügy.

Értesítés

a brassói m. kir. állami közép kereskedelmi iskolába való felvételekről.

A jövő 1887—88-ik tanévben ezen intézetnek III-ik osztálya fog megnyitni s így ez évben az intézet teljesen kifejlődött lesz.

Az I-ös osztályba oly növendékek vétetnek fel, kik a gymnasium, real, vagy a polgári iskola 4 osztályát sikerrel elvégezték, vagy a kik legalább 14 évesek, és az említett iskolák ezen osztályaiban tanított-

ni szokott tantárgyakból felvételi vizsgálatot állanak ki.

A II-ik és III-ik osztályba való felvételt valamely hasonrangú intézet megfelelő bizonyítványa alapján történhetik.

A felvételre minden tanuló személyesen és atyja, anyja, gyámja, vagy azoknak külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni.

Az intézet helyén nem lakó szülők és gyámok gyermekük vagy gyámfiuk felvételkor alkalmas helyettesítésekkel beutaltatni; hogy ha az elszállásolás ellen az igazgatónak kifogása lehet, a menyiben a gondviselést elégtelennek találja, a tanulónak más helyre leendő elhelyezését fogja követelni.

A tanulóknak kellő elszállásolásában az igazgatóság készséggel nyújt segítséget.

A tanulók felvétele szeptember hó 1-ös és 2-ik napján d. e. 9—12-ig a d. u. 3—6 óráig történik az intézet helyiségében (Nap.)

Fizetendő díjak: Mindenik tanuló a beiratás alkalmával tartozik fizetni: 2 frt beiratási díjat; 1 frtot az ifjúsági könyvtár gyarapítására és 50 krt az értesítő költségére. Ezen díjak fizetése alul senki sem menthető fel.

Tandij egész évre 18 frt, mely összeg vagy egyszerre a beiratáskor, vagy két részletben szept. és február hónapok első napjaiban fizetendő le.

A tandij fizetés kötelezettsége alul egészen vagy részben való felmentésre az igazgatóság által a nagyméltósági vallás és közokt. miniszteriumnál csak azon tanulóknak ajánlható, kik a szegénységük kellő igazolása mellett kimutatják, hogy minden tantárgyból legalább is jó osztályzatot nyertek.

Végül megjegyezni kívánjuk, hogy intézetünk teljesen egyenrangú a hazai kereskedelmi akadémiával — czimet viselő társintézetekkel s tanulóit ugyanazon kedvezményekben részesítjük, mint azoké, nevezetesen: a nagyméltósági vallás és közokt. miniszter urnak 1886. évi decz. hó 17-én 49840. sz. a. k. magas rendelete szerint ezen intézet az egy évi önkéntességi kedvezmény tekintetében a főgymnasiummal és főreáliskolával egyenrangúnak nyilvánítottván, azon tanulók, kik az intézetbe lépéskor kimutatják, hogy a gymnasium, real, vagy polgári iskola négy alsó osztályát elvégezték, s a kik a zárvizsgálatot sikerrel forják kiállani, az egy évi önkéntesség kedvezményében részesülnek.

A szorosabb értelemben vett kereskedelmi pályán kívül pedig az intézetet jó sikerrel végzett növendékek az 1883. évi, a köztisztviselők minősítéséről szóló I. t. cz. alapján több hivatali pályára képesítettek.

Brassó, 1887. aug. 14 én.

Az igazgatóság.

Napfogyatkozás.

Kolozsvár, aug. 18.

A holnap reggel Kolozsvárt 5 óra 2 perczkor kezdődő napfogyatkozás egyike lesz a legérdekesebb természeti tűneményeknek és a legirritáknaknak, a mennyiben csak 9977 holdhónap múlva fog ismételődni.

A csillagok és tűnemények közt mindenesetre a legnagyobbaszerűbb s a legmeghatóbb a Nap teljes fogyatkozása. — Ha a napfogyatkozást kényelmesen akarjuk szemlélni, akkor e szélra gyertyaláng fölött tiszta üveglemezt óvatosan bekormozunk s ezt tartjuk szemünk elé védelmiül. — Az augusztus 19-iki napfogyatkozás csak rész-

leges leend ugyan, de ennél nagyobb ezen században Magyarországon nem lesz látható. Kezdődik 4 óra 15 perczkor reggel s mi a napot részben már elhomályosodva látni fogjuk, midőn (5 óra 2 perczkor) a lát-határ fölé emelkedik.

Az egészen teljes napfogyatkozás Európában csak az 51-ik szélességi foknál kezdődik s látható lesz a következő európai és ázsiai nagyobb városokban: Gotha, Erfurt, Weimar, Jena, Hildesheim, Nordhausen, Braunschweig, Halberstadt, Halle, Lippe, Magdeburg, Suwalki, Wilna, Witesk, Twer, Perm, Tobolsk, Tomsk, Krasnojarsk, Irkutsk, a Baikal tavon, a Mongol, a Mandzsúr és Japánországban, a Nippon szigeten s végződik a csendes óceánon.

Magyarország területén a Nap korongjának legnagyobb részét sötétnek fogjuk látni 5 óra 25 perczkor, midőn t. i. 0.94 (%) része láthatatlanná válik, — az az nálunk is a fogyatkozás majdnem teljes lesz. E szerint, nem sajnálva a fáradságot 4 órakor indulunk el otthonról s lehetőleg szabad és magas helyen letelepedve várjuk a ritka tűnemény megható lefolyását.

Most lássuk, hogy miképen keletkeznek a fogyatkozások és minők ama benyomások, melyek a teljes napfogyatkozások alkalmával általánosán nyilvánulnak.

Tudvalevő dolog, hogy az égi testek is árnyékok vetnek egymásra. Ezek közül reánk nézve a föld és a hold árnyékai a legérdekesebbek, mert ezek idézik elő a hold és a nap fogyatkozásainak egyszerű tűneményeit. Ha a hold a nap és a föld közé jut, úgy hogy a hold árnyéka a földre esik, akkor a földnek egy bizonyos részén nem látják a napot, tehát ott napfogyatkozás van, — és ez csak ujholdkor lehetséges. Ha azonban a föld a nap és a hold között áll, akkor a földnek árnyéka esik a holdra és holdfogyatkozás van, — ez megint csak a holdtölte napján lehetséges. Nagyon természetes tehát, hogy a fogyatkozások egyáltalában csak akkor lehetők, ha a fentebb említett három égitest meglehetősen egy és ugyanazon egyenes vonalban fekszik.

Azon benyomást, melyet a hirtelen sötétség és a hőmérséklet rohamos alacsonyodása, a teljes napfogyatkozás alkalmával az emberekre gyakorol mélyen megható és borzalmas. Néhány nagyobb csillag feltűnik az égboltozaton, de a tárgyak fakult színezete oly aggályosan hat kedélyünkre, hogy a végetet napját véljük közeliedni.

A művelt ember, ki még csak az imént csevegett, elhallgat s ámulva szemléli az idegenszerű látványt, komor s megmagyarázhatatlan levertsé érzés nehezedik kedélyére és nem minden szorongás nélkül várja a tűnemény végét! A tudatlan emberek és a gyermekek, rettegve, sirásra fakadnak. Az állatok kivétel nélkül elborzadnak; az igában levők megállanak s helyeikből ki nem mozdíthatók: a csordákban levők egymás mellé tolongnak, mintha védelemre ké-szülének.

A lovak reszketnek, horkolnak a gyakran erősen megizzadnak. A kutya borzongva összehúzódik, gazdája lábainál menedéket keres: s ha még oly éhes is, nem nyúl az ételhez. A madarak leszállanak a fűre,

s rendkívül nyugtalanokdva egy helyen vesztegelnek, vagy a sziklák repedéseikbe vonulnak. Még a virágok is becsukódnak s leveleik satnyán leereszkednek, — de a legelső fényugrás megjelenésével az ember heves örömkijáltásokban tör ki, a madarak élénken osioseregnek, a ló vigan felnyit s a hangya és a méh egyenesen haza-felül, mert az élet, a szép élet visszatért a földre!

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, augusztus 18.

Rendkívüli közgyűlés. Kémény Kálmán báró Alsófehérmegye főispánja aug. 19-re rendkívüli megyei közgyűlést hívott össze, melynek egyedüli tárgya leendő az ő Felsőfőhérmegye menesztendő üdvözlő kiküldetésének ügyében határozni.

Egy község pusztulása. Kővársz. Háromszék megye egyik legvirágzóbb nagy községe f. hó 15-én, hetén nagyrészen a tűz áldozatává lett. A pusztító elem d. u. 3 óra után a piacz keleti sarkán ott áll s a rettenő forrásgazban a száraz épületekben gyorsasággal terjedt tova a pusztító elem. A lakosok nagyrésze a mezőn volt elfoglalva s mire hazaérhetett már tüsténnyel borított a elhajléka környékét. Az előford-ság, rendszeres tűzoltó egylet a községben hiányozván táviratilag hívta el a Sepsiszentgyörgyi és kézdvasárhelyi tűzoltókat s a vesz színhelyére. Utóbbi helyről már 8 óra felé megérkezett egy csapat a Sepsiszentgyörgyi Bogdán Arthur alparancsnok vezetés alatt egy csapat mozdonykendővel szintén megjelent 9 óra tájban.

De már akkor csak mentésre szorult a hely, mivel a természet lokalizálta a tűz határát, elvért az utca s sor végéig. Reggelre sikerült óriási erőfeszítéssel elnyomni a tüzet, melynek színhelye csak másnap tűnt fel a maga borzasztó valóságában. Több mint 60 gazdának 160 épülete ment minden alkotmánya megsemmisült. Minden takarmány, gabona, felszerelés odadt s állatok, szarvasmarhák hamuvá égtek képenzükkkel együtt. A kár több száz ezer frtra felelt. Sepsiszentgyörgyön és Kézdvasárhelyen gyűjtött indítottak a szerencsétlenek számára. A tűznek egy emberélet is áldozatul esett.

Uszói gróf Béldi Ferenc Theresianumot végzett növendék, a király apródja nevezte ki.

Kinevezés. A közoktatási miniszter Majdan Oszkár dévai állami főreáliskolai helyettes tanárt, ugyanoda rendes tanárná nevezte ki.

Erzsébetvárosban a Nagybányából visszatért kolozsvári katonai orvosi növendékek tiszteletére az ottani fiatalok táncmulatságot rendeztek. Megérkeztek alkalmával a szivélyesség minden jelével al-halmozta a kedves vendégeket s este a város intelligenciája jelent meg a mulatságon, mely fájdalom csak 11 óráig tartott; mivel a vendégeknek az akkor induló vonatattal vissza kellett utazni Kolozsvárra. A bucsu a vasutnál is a legszivélyesebb volt. A fiatalok teljes számmal kísérték ki vendégeit s egy kellemes nap emlékével búcsúztak utuk. A táncmulatságban az erősebbetárolsi hölgyek közül részt vettek: dr. Antalfi Lajosné, Székely Elek, Lőrincz Pálné, Szentkócs Katinka és Vilma, Daniel Róza, Török Etel, Jakabfi Anna, Gorvay Anuska, Hinos Emma.

Tusnád jövője. Tusnád-tűrdő építése s szépítése tárgyában múlt szombaton a birtokosság közgyűlést tartott Miklós Balint főispán elnöksége alatt. A sok, jövőre

A Lady Shafto arczán levő kétes mosoly bosszantotta Egerton.

— Kegyed azt gondolja hogy kárba vész a fáradságom? — kérde.

— Igen, én azt hiszem — válaszol Lady Shafto nyomatékosan.

Lady Claronald nem az az asszony, a ki magát valaha a kaszárkódásra adja; ő sokkal büszkébb és méltóságosabb. — Azt is hozzá teheti hogy sokkal hidegebb — mondá a százasos.

Lady Shafto ismét mosolygott.

— Én szeretek képletekben beszélni — mondá. A napraforgó nem nyitja ki szívet a holdnak vagy a csillagoknak, egyedül csak a napnak.

— És a talány megfejtésén Egerton Basil törlette a fejét a hogy kedve tartotta.

— **XLVII.**

Ki tudná a Diána megbánásának történetét elmondani? — Ki tudná gyötrelmet, szégyenét, a kétségbeesését leírni?

Még nem multak el a hónapok, midőn Diána kénytelen volt maga előtt elmerni, hogy a mennyire a férfiakat isméri, oly hitvány és megvetésre méltó jellem mint az ő férje — egy sem volt közöttük. Érezte hogy becsúlni tudta volna ha báni nagyobbak lettek volna. De keserűen tapasztalta, hogy hibái mind nyomorult, alja aprólékos hitványágok voltak. Eleinte igénykezett Diána azokat fékezni. Ha férje valami feltűnő komizást vagy hazugságot mondott, vagy az ő jelenlétéhez nem illó pimasz, durva kifejezéseket használt, kiméletegyen ugyan — de megállította; de rendeltető szavai rendszeren oly undok szitkozódások követte, hogy Diána csak hamar megtanulta az ilyen dolgokat hallgatva tűrni el.

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

— **XLVIII.**

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.